

FOTO GALERIE HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

narodila v Podkarpátí. Do Osvětimi byla poslána s celou židovskou komunitou z rodných Bilek. Na snímcích vidíme rabíny, jež znala od dětství, její kamarády, bratry, bratrance, babičku s dědečkem i Lili samu, když uprostřed první řady shromážděných žen vyděšeně poslouchá první rozkazy na „apelplatzu“.

Povinný zážitek

Výstava věrně kopíruje koncepci *Osvětimského alba*. Návštěvníka tak chronologicky provádí mašinerii vyhlazovacího tábora: od příjezdu transportu přes selekci, odvšivení, nástup na práci až po roztrhání majetku. Je to expozice jen pro silnější náтуры.

Sledovat proces násilné proměny individuálního člověka v anonymní pracovní nástroj je samo o sobě bolestné. Zvláště při vědomí, že album nezachycuje to, pro co Osvětim vznikla. Že totiž po onom pikniku v lesíku mezi krematorii, který si tu na snímcích dopřávají matky a babičky se svými dětmi a vnučaty, na všechny čekala jen cesta do plynových komor. Nacisté jim pouze po selekci zvráceně dopřáli čas na poslední obcerstvení.

Právě fotografie z lesíka, na nichž se děti ještě naposledy culí do objektivů, jsou

srdceryvnou metaforou pro nepochopitelnost celého holocaustu. I když se už při příjezdu šířily zvěsti o tom, kam dorazili, málokdo si připustil, že by to mohla být pravda. Lidský rozum takovou hrůzu odmítal akceptovat. Svědčí o tom i detail na jiném snímku. Dvě ženy tu v rámci takzvaného komanda Kanada roztřídují hromady věcí zbylých po transportu z vyklizeného vlaku. Na jednu stranu házejí kufry, na jinou lavory, na další demižony. Ačkoli jsou jejich majitelé v tu chvíli už mrtví, obě dívky se rozverně smějí tomu, co všechno tu po sobě nechali.

„My jsme nevěděli, kdo, kde, kam, to jsme vůbec nevěděli. Já jsem se dostala, nevím proč, jestli to bylo to, co mi předvídaly ty staré ženy, jestli to bylo štěstí, že jsem také byla vytažena,“ cituje výstava na jednom z mnoha popisků poválečnou výpověď jedné z přeživších žen z maďarského transportu. Lili Jacobová měla stejné štěstí. Při selekci na osvětimské rampě neskončila mezi praceneschopnými či mezi matkami s dětmi, kteří odtud rovnou zamířili na smrt.

Válku přežila. Přes Prahu se vrátila do rodného města, kde zjistila, že z celé rodiny zůstala sama. S pár dalšími přeživšími Židy okamžitě po připojení Podkar-

patí k Sovětskému svazu utekla do Československa a usadila se u Děčína. K Evropě ale po přestálém utrpení ztratila důvěru. Odjezd do vysněné Ameriky se jí podařil ve chvíli, kdy se rozhodla světit s existencí *Osvětimského alba* pražské židovské obci. Ta jí za ofocení unikátních snímků vyplatila odměnu, díky níž Lili Jacobová i s mužem a dcerou krátce po komunistickém puči emigrovala přes Polsko a Švédsko do Spojených států.

Fotografie z alba od té doby – a zvláště po zmíněném Osvětimském procesu – tvoří nedílnou součást knih a dokumentů o šoa. Takhle vcelku pohromadě jsou ale k vidění výjimečně; pokud tedy člověk nezamíří do Jeruzaléma, kde je album díky daru Lili Jacobové součástí sbírek památníku obětí Jad Vašem (muzeum ho také celé ofocené zpřístupňuje na svých internetových stránkách).

Jak už bylo řečeno, není to zážitek pro každého. Ale Galerii hl. města Prahy se spolupřátelstvím Židovským muzeem patří díky za to, že ho v době znovu rozjitřených vášní vůči jedné náboženské skupině nabízí k testování prahu naší citlivosti, či spíše otrlosti. ■

 WWW.RESPEKT.CZ/AUDIO